

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 570.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245217863488/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Sættende Aarhundrede

dersmaalet Hjertet for Kirken og beredte Herren Lovsang selv af »de Spædes Munde,« thi det er aabenbart, at hvor Kirken kun jubler paa fremmede Tungemaal, der finder den for det meste Hjertet lukket og lukker selv Barne-Munden. Fra denne kirkehistoriske Side var det ogsaa Luther betragtede Psalmebogen, men Aanden, som var over ham, sørgede derved ikke blot for Hjertets første Fornødenheder, men gjorde den Lutherske Psalmebog til en levende Laurbær-Krands for Reformationens Hovedmand og for de Folkesfærd, som ham fulgte.

Alle Protestanterne fik nemlig vel Kirkesang paa Modersmaalet, men kun Lutheranerne fik »Psalmer, Lovsange og aandelige Viser,« saa de kunde »lege yndelig for Herren i deres Hjerter,« thi Calvinisterne og alle de saakaldte Reformerte nøjedes med en maadelig Oversættelse af Davids-Psalmerne, der usægtelig var mere »skriftmæssig« men ligesaa uapostolisk som aandeløs. Ogsaa dette minder om hvad selv Genferne nu veed at fortælle os, at Luther kun vogtede sig for hvad der stred imod Skriften, medens Zwingel vragede Alt hvad han ikke kunde bevise af Skriften*); men Livs-Grunden saavel hertil som til Luthers deilige »Barnesang om Jesusbarnet,« var dog Aanden, som han havde, og som Medbeholderne, der vilde mestre hvad de skulde efterlignet, fattedes. Derfor blev af alle de nye saakaldte Kirker eller Menigheder kun den Lutherske i Sandhed aandelig og poetisk, hvad, rigtig forstaaet, er Et og det Samme, da upoetisk Aand og aandeløs Poesie, hvoraf den Enes væver i Luften og den Anden pladsker i Vandet, er to Uting, som Menneske-Aanden har intet med at gøre. Med Rette kaldte derfor Luther alle de storagtige Spøgeiser, der korsede sig for alt det naturlige Skønne og Yndige, stundum for alt det Synlige, Buiderbasser eller Skrald-Aander (Rumpelgeister), thi alle ægte og gode Aander, baade i Kirken og udenfor, er virkelig poetiske, ja, Skjaldene er som »Seere« Aandens fødte Præster, saa det er altid en falsk Aandelighed, der fornemt hæver sig over det Legemlige, eller vil sønderrive Baandet mellem det »Udvortes og det Indvortes,« det »Synlige og det Usynlige,« det »Jordiske og det Himmelske,« som jo baade har Skaber tilfælles og sammensmeltet netop ved Aanden i den menneskelige Bevidsthed. I det Syttende Aarhundrede, da Bogstaven, som slaar ihjel, beherskede den

*) D'Aubignys Reformationens-Historie (i den Engelske Oversættelse) II. 386.

Det Sættende Aarhundrede

Lutherske Menighed, havde den vistnok ikke mindste Tanke om, at den enten ved at synge Lutherske Psalmer, eller ved at stride for »Christi Legem i Nadveren,« eller ved at forudsætte Eenheden af det indvortes og udvortes Ord, saavel som af Kirken og Skriften, fulgte en høj poetisk Anskuelse; men det var dog ligefaldt saa, og i det Nittende Aarhundrede, da man daglig bedre lærer at forstaae sig selv, vil det sikkert blive kiendeligt, saavel paa vore borgerlige og videnskabelige, som paa vore kirkelige Bestræbelser; thi Forstand uden Aand adskiller, sønderlemmer og opløser, men Aand med Forstand sammenføier, forbinder og forklarer efterhaanden alt Meneskeligt!

Først naar det Ny Testamente og en Luthersk Psalmebog var i Folkets Hænder, kunde det ret have nogen Art med den offnelige Gudstjeneste paa Modersmaalet, og det er mærkværdigt, at saasnart det var skedd, døde den gamle Kurfyrst Frederik af Sachsen (1525), som vel personlig havde yndet og beskærmet Luther, men ikke havt Mod paa gennemgribende Forandringer, og fik i sin Broder, Johan, den bedste Eftermand, Luther kunde ønske. Hidtil havde Luthers hele Virksomhed havt Udseende af Nedrivelse, men nu begyndte øiensynlig Opbyggelsen, der ikke gjør ham mindre Ære, og inden den berømte Augsburske Rigsdag (1530) saae man i Preussen og Nord-Tydskland, lige op til Eideren, en saakaldt ny Kirke hæve sig, som Hertug Georg i Dresden vel kunde bande men ikke rokke, og som Papisterne, hvad de end sagde, dog slet ikke haabede, vilde falde af sig selv. At det i Grunden slet ingen ny Kirke, infet nyt Troes-Samfund, var, da »Herren, Troen og Daaben« var de samme, som Paven vedkiendte sig, det har vi alt bemærket, men forsaavidt man længe ved Kirke havde forstaaet og endnu sædvanlig forstaaer »Geistligheden« i sin Stilling saavel til Himlen som til Jorden, saavel til Gnddommen som til Folket og den verdslige Øvrighed, forsaavidt var det aabenbar en ny Kirke, der vel lignede den keiserlige Stats-Kirke under Constantin og Theodos langt mere end den pavelige Kirke-Stat under Gregor den Syvende og Bonifas den Ottende, men havde dog sit eget Ansigt, og fik ved sine saakaldte »uforanderlige Symbolske Bøger« et Pave-Træk, der, ligesom det beskrevne Bind om Ægyptens Mumier, var langt vissere et Brev paa Døden end paa Evigheden.

Mellem disse Protestanternes Symbolske Bøger er imid-